

*Станішевська Вікторія Іванівна,
Діхтяренко Алла Анатоліївна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

ФОРМУВАННЯ ЕКО-СВІДОМОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Сучасна соціальна й екологічна обстановка непокоїть людей усю планету. Щодня ми чуємо про отруєння водою, повітря, землі, стихійні лиха, що змінюють життя, клімат і рельєф по всій планеті; знищення флори і фауни. Тому нашим дітям необхідно прищеплювати відчуття відповідальності за природу як загальнолюдську й національну цінність, основу життя на землі, гуманний принцип природокористування. Сьогодні одним із напрямків національного виховання є формування екологічної компетентності, культури, гармонійних відносин людини і природи. Ці риси варто формувати з дошкільного віку в цілісній педагогічній системі.

Сьогодні наукою розглядається, принаймні, два стратегічні варіанти вирішення екологічних проблем:

- 1) технологічний реформізм, що не зачіпає по суті соціальні інститути.
- 2) глибокі соціальні зміни, під якими розуміють зміну системи цінностей, трансформацію світогляду, розбудову свідомості, «революцію розуму».

У другому варіанті проблема розв'язання екологічної кризи розглядається як проблема психолого-педагогічна. Для вирішення екологічних проблем треба повернутися до природи в сенсі відчування, враження, розуміння нерозділеності з нею, і це є найважчим завданням.

Традиційно в педагогічній практиці процес екологічної освіти дітей пов'язується насамперед із їх екологічним, а найчастіше просто біологічним просвітництвом і часом зовсім ототожнюється з останнім. У цьому екологічна вихованість сприймається як якийсь обов'язковий наслідок екологічної освіти. Передбачається, що якщо дитина буде достатньо екологічно ерудована, то вона

«автоматично» виявиться і екологічно вихованою. Реальність свідчить, що екологічна освіта виявляється малоефективною, коли вона базується лише на повідомленні дітям відповідних знань.

Кардинальні рішення у сфері психолого-педагогічної діяльності з розвитку екологічної свідомості «лежать у принциповій зміні характеру відносин людини до природи, і тому особливого значення набуває пошук механізмів і засобів перетворення мотиваційно-потребової сфери особистості (насамперед зростаючої людини), відповідних установок і цілей у її перетворювальній діяльності, у практичній взаємодії з природною сферою, вироблення готовності до певного розуміння її та поведінки».

Взаємодія людини зі світом природи відбувається на всіх етапах онтогенезу. Тому дуже важливо, щоб уже в ранньому дитинстві діти отримали достовірні знання та набували практичних умінь, спрямованих на доброзичливе спілкування з природою, що сприяло б у них формуванню екоцентричного типу свідомості.

Необхідне «створення екологічного освітнього середовища яке сприяє формуванню екологічної особистості відповідно до вікових особливостей розвитку екологічної свідомості».

Вітчизняними вченими встановлено, що діти дошкільного віку можуть опанувати простими узагальненнями та пізнавати не лише предмети, а й найпростіші функціональні причинні та генетичні зв'язки між ними. Діалектика чуттєвого та логічного включає уявлення як ланка переходу від конкретного до абстрактного, від почуття до думки. Уявлення, що виникли з урахуванням безпосереднього відображення світу, становлять основний вихідний фонд чуттєвих знань особистості. Вони зберігаються в пам'яті і необхідні для впізнавання, орієнтування у навколишній дійсності.

Дитина, пройшовши початкову школу знайомства із зовнішнім світом, переносить вивчені зв'язки, залежності та відносини на нові об'єкти. Доведено можливість формування у дошкільнят поодиноких і узагальнених уявлень про різноманітні живих організмів, про вплив на їх зростання та розвиток різних

факторів, про пристосування окремих рослин та тварин до певних природних умов.

Отже, у кожного члена суспільства необхідно формувати активну позицію «захисника і друга» світу природи, ціннісне ставлення до природи, до життя. Треба показувати дітям, що люди займають більш сильну позицію стосовно світу природи. Тому слід спрямовувати всі зусилля на те, щоб усе живе на землі розвивалося і приносило радість. і треба виховувати дитину так, щоб вона вмiла бачити позитивний результат своєї діяльності, щоб милування природою, її захист стало для неї життєвою потребою, а відчуття відповідальності – життєвою необхідністю.

Література

1. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ. 2015. 352 с.
2. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / наук. ред. та упоряд. Н.М. Горопаха. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
3. Плохій З.П. Формуємо екологічну компетентність молодшого дошкільника: навч.- метод. посіб. до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Київ. «Світич» 2010. 117 с.

Ткачук Діана Анатоліївна
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
м. Львів

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІ З РІЗНИМ СТАВЛЕННЯМ ДО ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У час важких суспільно-політичних та епідемічних обставин в Україні питання збереження людського здоров'я особливо потребує усвідомлення кожною людиною власної здатності контролювати стан свого здоров'я та